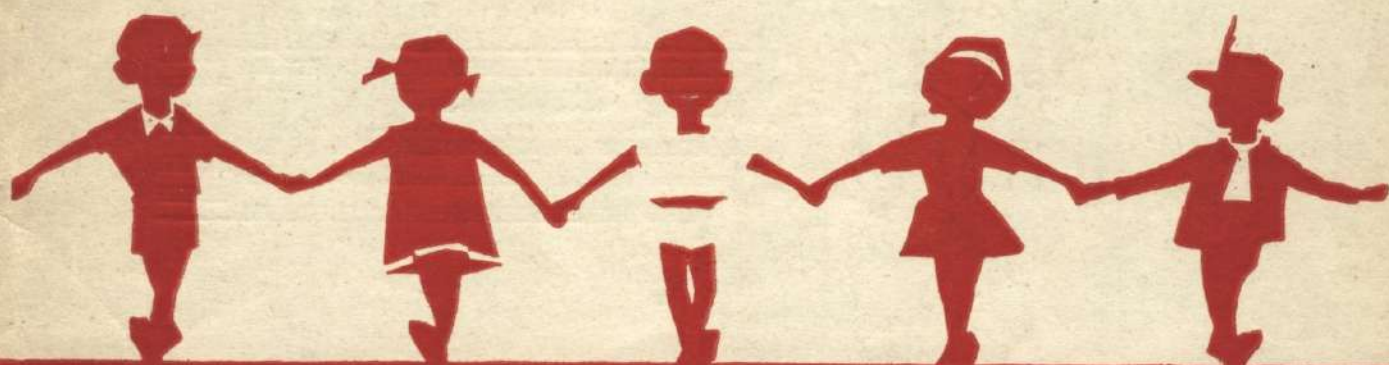

W

5
ТРАВЕНЬ
1966

**ДОШКІЛЬНЕ
ВИХОВАННЯ**

ЗМІСТ

	Стор.
Ленінським шляхом	2
С. Петеріна — Про формування культурної поведінки у дітей молодшого дошкільного віку	5

50-річчю Великого Жовтня — гідну зустріч

В. Кириленко — Між двома веснами	11
--	----

З досвіду

Е. Ференц — Як я працюю над звуковимовою у дітей	15
М. Томілова — Запорука успіху	21
Н. Бронзафт — Робота над звуковимовою у молодшій групі	23
А. Вергела — Виховання культурно-гігієнічних навичок у дітей чотирьох років	26
М. Юр'єва — Заняття з гімнастики та рухливих ігор з дітьми другого року життя	30
Є. Гуслиста — Експерсії-прогулянки до рідного колгоспу	35

Сторінка для дітей

П. Леценко — Щирий друг дошкільнят (до 60-річчя Оксани Іваненко)	38
О. Іваненко — Про братіка-ведмедика	39
В. Ліманов — Нові діафілми для дошкільнят	41

Для батьків

А. Савченко — Життя в грі	42
-------------------------------------	----

Для тих, хто вчиться

В. Вугрич, А. Чуб — Самостійна робота над книгою	46
--	----

Редакційна колегія:

Л. В. Артемова, Т. В. Введенська, К. І. Виговська, М. Д. Ільченко, В. К. Котирло,
Н. Ю. Переверзева, М. А. Познанська, Г. І. Сушан (головний редактор),
Т. Д. Томашівська, З. М. Хорошко, Н. Ф. Яришева, П. П. Яценко

Журнал «Дошкольное воспитание»
(на українском языке)

Видавництво «Радянська школа»

Техредактор О. О. Чала Коректори В. Д. Байдіна і Л. П. Фалінська

Адреса редакції: Київ, 53, Ю. Коцюбинського, 5. Тел. Б 1-08-35, дод. 3-12.

БФ 05709. Зам. К-70. Тираж 40650. Друк. арк. 3. Умовн. арк. 4,2. Обл. видавн. арк. 5,2.
Формат паперу 70×108¹/₁₆. Підписано до друку 25.IV 1966 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

креслюю неправильної вимови, і тому всі діти, не соромлячись, вільно говорять. Порадилася з батьками. Мати Люди пообіцяла робити з нею потрібні вправи. Я теж більше працювала з Людою індивідуально. Поступово дівчинка освоїла правильну вимову звука *Р*, стала активнішою на заняттях, охоче розповідала вірші.

Я переконалася, що головне — це прагнути краще розвивати мовний апарат дитини і до виправлення недоліків вимови обов'язково залучати другого вихователя та батьків,

створити в групі таку обстановку, щоб діти на заняттях, в іграх, на прогулянках виконували потрібні вправи, не соромилися інших і розуміли, що їх вчать правильно і чисто говорити.

Коли малюки починають говорити правильно, не слід заспокоюватися на досягнутому, а повсякденно закріплювати потрібну вимову, більше розмовляти з ними, розповідати вірші, гратися в лото з картинками тощо. Лише при цій умові будуть хороші результати.

Робота над звуковимовою у молодшій групі

Н. БРОНЗАФТ,
логопед

За новою програмою для дитячих садків у підготовчих групах вивчають елементи грамоти. Щоб завчасно підготувати вихованців до цього, потрібно вже в молодшій групі працювати над правильною звуковимовою, розвитком фонематичного слуху та формуванням навичок звукового аналізу. При цьому найважливіше значення має удосконалення фонематичного слуху — воно здійснюється у тісному зв'язку з розвитком усіх компонентів мови (фонетики, лексики, граматичної будови).

Мовлення дітей 3—4 років має свої певні особливості. Саме в цьому віці відбувається активне засвоєння рідної мови. Разом з тим спостерігається ще ряд труднощів і недоліків в оволодінні вимовою деяких звуків. Найчастіше діти пом'якшують тверді приголосні, замінюють звуки акустично близькими (шиплячі — свистячими, *Р* — *Л*, *К* — *Т* тощо), дзвінкі приголосні — глухими (*Ж* — *Ш*, *З* — *С*) або ж зовсім не вимовляють деяких звуків (наприклад, *Р*, *Л*).

Роботу над вимовою слід розпочати з обстеження стану звуковимови та ступеня розвитку фонематичного слуху, яке проводиться з другої половини вересня у формі гри, ігрових вправ з підгрупами по

5—6 дітей. Для цього використовують іграшки, різні предмети, малюнки, в назвах яких є потрібні звуки (на початку, в середині та на кінці слова, наприклад: на звук *С* — *стіл*, *хустка*, *автобус*).

Перевірку звуковимови можна провести під час гри у «Чарівний мішечок», для чого вихователь добирає відповідний матеріал на звуки кожної артикуляційної групи. Скажімо, на вимовляння звуків *С*, *З*, *Ц*, *ДЗ* можна взяти слова: *собака*, *капуста*, *хустка*, *лист*, *гуси*, *лис*; *замок*, *зонт*, *коза*, *козеня*, *змія*, *вузлик*, *мотузок*, *гніздо*; *цукор*, *цибуля*, *цуценя*, *цвях*, *кільце*, *яйце*; *дзига*, *дзвоник*, *дзеркало*, *гудзик*.

У грі беруть участь 5—6 дітей. Вони по черзі виймають з мішечка іграшки та малюнки, називають їх і залишають у себе. Далі вихователь запитує: «Діти, у кого лис?», «Яка іграшка у Вови?»

У такий спосіб вимовляння звуків однієї артикуляційної групи перевіряють протягом 3—4 днів. Змінюючи набори мовного матеріалу¹,

¹ Педагогам кожного дитячого садка треба мати набори мовного матеріалу для вправ на автоматизацію свистячих, шиплячих звуків, *Р*, *Л*, *К*. Їх можна використати також на заняттях з розвитку навичок звуко-буквеного аналізу у підготовчій групі.

поступово обстежують стан вимови всіх звуків.

Якщо перевіряється вимова одного якогось звука, добре використати загальновідому гру з «парними малюнками» (*кішка, шишка, шарф, шуба, кошик, штани, чашка, рушник, каштан, груша, котушка, вишня, душ, шафа* тощо). При цьому спочатку перевіряють самостійну вимову, а потім повторену за вихователем. Наприклад: «Що це?» «Кішка». «Ні, це кішка. Повтори!» І дитина може сказати правильно: «Кішка!» Водночас потрібно вста-

новити, чи розрізняють діти на слух акустично близькі фонемі. На стіл кладуть іграшки та малюнки. Вихователь разом з дітьми називає все це (*миска — мишка, шишка — шапка; коза — коза; жаба — шуба*), потім пропонує їм виконати різні доручення: схвати шишку, покласти в миску шишку тощо. Дані такої перевірки записуються в спеціальній зошит, який зберігають до кінця перебування дитини в дитячому садку. Всі зміни в оволодінні звуковимовою вихователі відображають за такою схемою:

Прізвище, ім'я, рік народження	Дата обстеження	Вимовлення звуків											Фонематичний слух	Примітки	
		с	з	ц	дз	ш	ж	ч	дж	р	л	к			інші звуки
Іванов Коля 1961 р.	20.IX	+	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	±	Інколи пом'якшено вимовляє л (льопата—лопата)	Не розрізняє на слух шиплячі

Умовні позначення: + звук вимовляється; — звук зовсім не вимовляється; ± звук не автоматизований; с звук замінює на...

Робота по розвитку звуковимови та фонематичного слуху проводиться на заняттях, і в повсякденному житті. Щоб досягти більших успіхів, з дітьми працюють батьки вдома за спеціальним завданням вихователя.

Корекційна робота в молодшій групі передбачає лише наслідування дітьми вимови вихователя з обов'язковим, в разі потреби, зіставленням правильної і неправильної вимови (без застосування механічних прийомів) і ведеться фронтально, з усіма дітьми або підгрупами. Показуючи, як правильно вимовляти окремі звуки, слова, вихователю треба виразно, опукло вимовляти потрібний звук, інтонаційно підсилювати його як ізольований, так і в слові.

Коли ж дитина все-таки продовжує вимовляти звук невірною, наприклад, замість *мишка* — *миска*, вихователь показує, як треба правильно сказати, а потім дає відчути різну

силу струменя повітря при вимові звука *Ш* і звука *С* (при цьому долоню треба тримати тильною стороною перед ротом так, щоб добре відчувався струмінь повітря).

Після того як дитина засвоїла правильну вимову звука, його закріплюють в певній послідовності. Ось зразок схеми автоматизації звука *К*:

1. Вправи-ігри на звуконаслідування (по складах): *ко-ко-ко* (курочка), *ку-ку, ку-ку* (зозуля), *ку-ку-рі-ку* (півник);

2. Слова, включені в різні ігри (*калоша, коза, квітка, ключ, собака, яблуко, ручка, виделка, морква, кролик, чайник, жук, павук* тощо).

3. Вірш (використовують також і для того, щоб вчити дітей розрізняти звуки *К* і *Т*):

Ой ходила квочка
Коло кілочка
«Кво-кво-кво», — коло кілочка.
Ой висиділа квочка
Четверо курчаток,
Четверо курчаток...

Роботу по розвитку слухового сприймання та фонематичного слуху в молодшій групі розпочинають з різноманітних ігор та вправ на

слухове сприймання немовних звуків: слухання шурхоту листя під ногами, співу птахів, рипіння снігу, цокання годинника тощо. Потім вправляють дітей у сприйманні мовних звуків. Можна використати гру «Хто покликав?» Вихованці сидять півколом, спереду спиною до групи сидить одна дитина з ведмедиком. Діти по черзі гукають: «Ведмедику! Ведмедику!» Дитина відгадує, хто покликав ведмедика, і віддає йому іграшку. Гра повторюється.

Для розвитку фонематичного слуху широко використовують вірші, де зустрічаються акустично близькі звуки (наприклад, вірші І. Неходи «Петрушка», «Ведмедик Мишка» та ін.).

С — Ш
Ц — Ч

Це — Петрушка... То нічого,
Що пришитий ніс у нього.
Це для того ніс пришитий,
Щоб малих дітей смішити.

З — Ж
Ц — Ч
Ж — Ш

Ну, а це — ведмедик Мишка,
Він і плаче, і реве...
Він звихнув учора ніжку
І тепер кривенький трішки...
Та нічого — зажи́в!

Ш — С
С — З — Ц

Ой ви, пташки куцохвості,
Наші друзі, наші гості,
Прилітайте під вікно —
Є в кормушці вам пшоно.

Важливе значення має планування роботи. Вихователь повинен так спланувати її, щоб одночасно розвивати у дитини правильну звуковимову, мовне дихання, фонематичний слух, слухове та зорове сприймання, використовуючи матеріал з розвитку мови за програмою дитячого садка.

На занятті (одне з двох, відведених за програмою для рідної мови) вихователь вивчає з дітьми новий матеріал, який потім закріплює. Зокрема з метою розвитку звуковимови проводяться рухливі та дидактичні ігри (дві-три гри, але при умові, що новою буде лише одна з них), різноманітні вправи, вивчення віршів. Наводимо зразок такого заняття.

Програмний зміст: Розвинути фонематичний слух та дихання, закріплювати артикуляцію звука Ш.

Матеріал до заняття: набір малюнків (шуба — жаба; жук — сук;

шапка — шишка, мак — рак, миска — мишка).

Ігри на розвиток дихання: діти здувають кольорові папірці; дмухають на пальці («гаряче»).

Ігрова вправа на розвиток фонематичного слуху.

Діти розглядають малюнки і називають їх. Вихователь називає малюнки парами (жаба — шуба), а діти по черзі показують відповідні малюнки. Якщо хтось помилився, виправляє помилку, підкреслено вимовляючи опозиційні звуки: «Це жаба, жаба, а це шуба. Тут жаба, а тут шуба. Де ж шуба?» і т. д.

Вправу повторюють 2—3 рази.

Рухлива гра «Поїзд».

Вихователь співає пісню:

«Наш поїзд рушає,
Вагони біжать,
А в поїзді наші
Малята сидять».

Діти: Ту-ту! Ту-ту!

Поїзд приїхав на станцію. Діти збирають квіти і повертаються в місто: «Ч-ш; ч-ш; ш-ш-ш».

Протягом тижня цей матеріал закріплюють на інших заняттях, під час прогулянок тощо. Ось примірне планування роботи на тиждень:

Понеділок

Заняття. Дидактична гра «Чого не стало?». Програмний зміст: розвиток зорового сприймання та фонематичного слуху. Матеріали: набір іграшок (мишка, миска, шишка, машина, чашка, рушник).

Вівторок

Ранок. Розвиток акустичного сприймання (шурхоту листя під ногами, співу пташок), закріплення правильної вимови звука Ш. Гра «Кіт і миші».

Середа

Гра на звуконаслідування — «Голоси тварин» — з метою розвитку фонематичного слуху та артикуляційного апарату.

Закріплення правильної вимови звука Ш під час одягання (штани, шапка, шарф тощо).

Вечір. Бесіда для батьків «Вікові особливості мови дітей».

Четвер

Закріплення вимови шиплячих звуків під час умивання: «Водичка, водичка, умий Олі личко...»

Прогулянка. Пускання мильних бульбашок (для розвитку дихання).

Вечір. Гра «Мавпочки» (для вправляння мовних органів у вимові звуків Р, Ш).

Дидактична гра з лічби. Програмний зміст: формувати уявлення про «багато» і «один», закріпити вимову звука Ш.

Посібники: вантажна машина, шишки, пташки. (У кожної дитини по одній шишці і пташці, у виховательки — багато. Потім діти навантажують машину іграшками: у них іграшок багато, а у виховательки — одна шишка або пташка).

Вечір. Гра з іграшками. На столі лежать іграшки — пташка, кішка, коник, прапорець. Діти сидять на стільчиках навколо столу. Вихователька: «Діти! Я прочитаю вам вірш-загадку, а ви скажете, про кого я читала, і покажете іграшку. Хто відгадав, той прочитає вірш і одержить іграшку».

Ранок. Викладання з паличок візерунка, наприклад, хати за зразком з метою розвитку зорового сприймання.

Вечір: гра для розвитку слуху «Де подзвонили?» (Група дітей стоїть з закритими очима в одному кінці кімнати. Вихователька за їх спиною подає сигнал (кожен раз в іншому місці), потім пропонує їм прибігти туди, де він пролунав.

Систематична спільна робота педагогів і батьків над розвитком фонематичного слуху та звуковимови допоможе дітям своєчасно оволодіти фонетикою, фонематичною стороною мови, подолати труднощі і недоліки у вимові окремих звуків.

Виховання культурно-гігієнічних навичок у дітей чотирьох років

А. ВЕРТЕЛА,

вихователька дитячих ясел-садка № 1 м. Америкосівки Донецької області

Одним із засобів фізичного виховання дітей дошкільного віку є формування у них культурно-гігієнічних навичок. Оволодівши уміннями чисто вмиватися, акуратно їсти, добре пережовувати їжу, додержувати охайності в одязі, чистоти тіла, дитина засвоює життєво необхідні навички, що мають велике значення не тільки для її здоров'я, а й для загальної культури.

Відомо, що навички являють собою довгі ряди умовних рефлексів і формуються тривалий час в результаті багаторазових повторень одних і тих самих дій. Відомо також, що чим раніше почати виховання навички, тим легше вона утворюється і міцніше закріплюється. Тому роботу по формуванню культурно-гігієнічних навичок наш педагогічний колектив починає з перших днів перебування дитини в ясла-садку, ще в групі першого року життя.

Я розповім про досвід виховання культурно-гігієнічних навичок у дітей чотирьох років. Починаючи працювати з ними, ми розуміли, що для виховання будь-яких навичок, в тому числі й культурно-гігієнічних,

необхідно знати програмні вимоги і психологію утворення навички, вікові особливості вихованців своєї групи, уміти бачити і враховувати їх індивідуальні особливості.

Ми почали роботу з вивчення рівня розвитку культурно-гігієнічних навичок у дітей. Щоб краще бачити кожну дитину і визначити якість навичок, склали таблицю, в якій записали з проекту програми ті культурно-гігієнічні навички, якими повинні володіти дошкільники в групі четвертого року життя. Спостерігаючи за окремими дітьми під час режимних процесів протягом перших десяти днів, з'ясували, що вміє і чого не вміє кожна дитина. Дані цих спостережень також заносилися в таблицю. Узагальнення їх дозволило нам визначити ступінь засвоєння навички всіма вихованцями.

В результаті визначилися три групи. Перша — це ті, хто добре оволодів навичками в обсязі програми. Друга — діти, у яких навички ще потрібно було закріплювати. Третю групу становили ті, хто зовсім не володів навичками. Переважно це були малята, що прийшли з сімей, де їх надміру опікали: умивали, годували, одягали і т. д.